

Bastiaan Willem Braams werd in 1927 in 's-Hertogenbosch geboren. Hij bezocht daar de HBS en begon in 1945 zijn studie aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. Van 1947 tot 1950 moest hij deze studie onderbreken voor de vervulling van militaire dienstplicht. In 1955 studeerde hij alsnog af als landbouwkundig ingenieur, met als hoofdvak tuinbouwplantenteelt. Keuzevakken waren landbouwscheikunde, cultuurtechniek en economie.

Van 1955 tot 1988 was hij in dienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij, vanaf 1964 als Consulente voor de tuinbouw. Na zijn vervroegde uittreding in 1988 besteedde hij een deel van zijn tijd aan het bestuderen van de historische geografie. Vooral ging zijn belangstelling uit naar de wordingsgeschiedenis van het Land van Heusden en Altena, het gebied waar zijn ouders vandaan kwamen en waar hij zelf tijdens de oorlog ondergedoken was geweest.

Na een tweetal voorstudies, die verschenen in 1989, vatte Braams in 1990 het plan op zich nader te oriënteren op de ontginning van de komgronden in dat gebied. Dit mondde in 1995 uit in zijn promotie aan de Landbouwuniversiteit te Wageningen. Het proefschrift gaat over de historische en de ruimtelijke aspecten van het ontginningsproces. Vanwege de bijzondere eigenschappen van de komgronden zijn ook bodemkundige en landbouwkundige thema's in het onderzoek betrokken.

Gaan we na wat er in de voorbije jaren over de openlegging en het bodemgebruik van de kommen in het Nederlandse rivierengebied is gepubliceerd, dan heeft dit proefschrift duidelijk een leemte in onze kennis opgevuld. Er is inzicht verschaft in de staat waarin de kommen zich bevonden in de periode voorafgaande aan de ontginning. Daarbij is aangetoond dat in het Land van Heusden en Altena in de historische periode niet of slechts zeer incidenteel van veenbedekking sprake is geweest. De strookvormige percelering in de kommen mag derhalve niet, zoals sommige onderzoekers ver-

onderstelden, als het resultaat van een veenontginning worden aangemerkt.

Nieuw licht werd voorts geworpen op het vroegere agrarische grondgebruik in de kommen. Opvallend is de dynamische ontwikkeling die daarbij in de loop der tijd optrad. We zien eerst een langere periode van haverteelt of *have- ren* optreden waarbij werd geprofiteerd van de natuurlijke 'oerwoudvruchtbaarheid'. Vervolgens is, als gevolg van uitputting, een geleidelijke overgang naar steeds extensievere vormen van landbouw op steeds verder uitgemergelde en uitgeoerde komkleigronden opgetreden.

Dit betekent een verrassende aanvulling op onze kennis van de komgronden die tot voor kort bij uitstek als arme gronden bekend stonden. Dit is blijkens de studie van Braams dus niet altijd het geval geweest!

Ook na het afronden van zijn proefschrift bleef Braams zich bezig houden met de nederzettingsgeschiedenis van het Land van Heusden en Altena. In 1996 publiceerde hij nog een artikel over uithoven en ander geestelijk bezit

aldaar. Vervolgens wilde hij het ontstaan van de wijknederzettingen, een thema dat in zijn proefschrift slechts zijdelings ter sprake was gekomen, verder uitdiepen. Op 27 december 2000, slechts enkele dagen voor zijn plotselinge overlijden, stuurde hij mij het manuscript toe dat hierna afgedrukt is. Wij gedenken de auteur met warme gevoelens wegens zijn werkkraft, zijn aimabele persoonlijkheid en zijn grote betrokkenheid bij de historische geografie, met name die van het Land van Heusden en Altena.

LITERATUUR

- BRAAMS, B.W. (1989). Van Alburch tot Wirchina; 1000 oude aardrijkskundige namen in het land van Heusden en Altena. Eigen uitgave, Emmeloord.
- BRAAMS, B.W. (1989). Het land van Heusden en Altena in de middeleeuwen; een onderzoek van de kaarten en de literatuur. Eigen uitgave, Emmeloord.
- BRAAMS, B.W. (1990). Het Land van Heusden en Altena na de Sint-Elizabethsvloed van 1421: de her-dijkingen in de 15e eeuw. Historisch-Geografisch Tijdschrift 8 nr 2, p 38-47.
- BRAAMS, B.W. (1995). Weyden en zeyden in het broek. Middeleeuwse ontginning en exploitatie van de kommen in het Land van Heusden en Altena. Dissertatie Landbouwuniversiteit Wageningen. Eigen uitgave, Veessen.
- BRAAMS, B.W. (1996). Uithoven en ander geestelijk bezit in Noord-Brabant ten noorden van de Oude Maas, 1100–1300. Historisch-Geografisch Tijdschrift 14 nr 3, p 90-99.